

17.12.2024

VR-Yhtymä Oyj
PL 488
00096 VR

Viite:

Lupahakemus työvuoroluettelon laatimisvelvollisuudesta poikkeamiseen 12.11.2024 (saapumispäivä).
Lisäselvitykset sähköpostitse 21.11.-10.12.2024, sekä suullisesti 25.11.2024

Työsuojelun poikkeuslupa

Työnantaja VR-Yhtymä Oyj

Päätös Hylätään

Hakemuksen perustelu Työnantaja hakee poikkeuslupaa työvuoroluettelon laatimisvelvollisuudesta poikkeamiseen 1.1.2025-31.12.2027 väliselle ajalle siten, että työvuoroluettelo on merkittävänä jäljempänä määriteltujen veturinkuljettajien osalta vapaapäivä, mutta ei muita työaika sääteleviä tietoja.

Luvan piiriin kuuluisi logistiikan yksikön osalta kokonaisuudessaan 10/2024 tietojen mukaan 907 veturinkuljettajaa 21 paikkakunnalla sijaitsevalla toimipisteellä, ja lähiliikenteen osalta yhteensä 312 kuljettajaa kahdella toimipisteellä.

Nykyisellään käytössä on ns. heittomiesjärjestelmä, jossa työntekijät ovat vuorollaan heittovuorossa. Työntekijälle ilmoitetaan seuraavan päivän mahdollinen työvuoro klo 17 mennessä, ja lauantain, sunnuntain ja maanantain työvuorot on ilmoitettava viimeistään edeltävänä perjantaina kello 17.00. Työnantajan mukaan käytäntö on ollut voimassa jo vuosikymmeniä, ja nyt paikallinen sopimus on päättymässä ja työnantaja hakee poikkeuslupaa työvuoroluettelon laatimisvelvollisuudesta poikkeamiseen, jotta heittovuorokäytäntöä voidaan soveltaa jatkossakin.

Työnantajan toimittaman hakemuksen mukaan työvuoroluettelon laatiminen kaikkien veturinkuljettajien osalta on erittäin vaikeaa johtuen VR:n vaikutuspiiriin ulkopuolella olevista ennalta arvaamattomista muutoksista liikenteessä, asiakkaiden käyttäytymisestä ja ennalta-arvaamattomuudesta, haastavista sääolosuhteista (lumimyrskyt, syksyn lehtisäät eli tilanteet, joissa raiteille kertyneet puidenlehdet aiheuttavat esimerkiksi tavarajunien sutimista ja juuttumistilanteita), ratakatkoista, veturi- ja kalustorikoista sekä kuljettajien poissaoloista, joiden yhteisvaikutus aiheuttaa jatkuvan ja toistuvan muutostarpeen työvuoroluetteluihin.

Logistiikan yksikön liikennöimien matkustaja- ja tavarajunien osalta oli työvuoromuutoksia työvuoroluettelon julkaisun jälkeen vuonna 2024 41 %

17.12.2024

junavuoroista. Työnantajalta pyydettiin lisäselvitystä siitä, mistä kyseiset muutokset johtuivat. Työnantajan toimittaman lisäselvityksen mukaan 82% johtui asiakastarpeen muutoksista, 5% ratatöistä/kaluston poikkeavuudesta tai muista syistä, sekä 13 % sellaisista syistä joita VR ei voi tarkemmin yksilöidä, sillä osa muutoksista sisältää sensitiivistä tietoa.

Lähiliikenteen osalta työnantaja on hakemuksessaan selvittänyt, että esimerkiksi täsmällisyys- ja luotettavuusvaateet ovat erittäin tiukkoja ja kaikissa sääolosuhteissa liikenteen oletetaan rullaavan ja pitkittyneissä ratainfrahäiriöissä heittojärjestelmä tuo tarvittua joustoa työjakson aikana. Lähiliikenteen osalta työntekijät ovat tehneet huomattavia määriä ylitöitä.

Päätöksen perustelu

Aluehallintovirasto voi työaikalain 39 §:n mukaan myöntää työvuoroluettelon laatimisesta vapautuksen osittain tai kokonaan, jos työvuoroluettelon laatiminen on työn epäsäännöllisen luonteen vuoksi erittäin vaikeaa. Lainkohdan mukaan kahden edellytyksen on täyttyvä, jotta poikkeuslupa voitaisiin myöntää. Työn on ensinnäkin oltava epäsäännöllistä, toiseksi tämän epäsäännöllisyyden tulee johtaa siihen, että työvuoroluettelon laatiminen on erittäin vaikeaa.

Työneuvoston sekä työtuomioistuimen ratkaisukäytännössä on pidetty selvänä sitä, että työn epäsäännöllinen luonne sellaisenaan ei täytä edes osittaisen vapautuksen myöntämisen edellytyksiä, vaan työn epäsäännöllisyyden on nimenomaan johdettava erityisiin vaikeuksiin laatia työvuoroluettelo. Työneuvosto on korostanut myös sitä, että poikkeuslupan myöntämisen edellytyksiä harkittaessa ei voida kiinnittää huomiota pelkästään työnantajan vaikeuksiin tietää etukäteen työvuoroja ja niiden pituuksia, vaan huomiota on kiinnitettävä myös työntekijöiden oikeuteen saada tietää etukäteen, milloin työtä on tehtävä ja kuinka pitkään.

Työaikalain mukaan, jotta poikkeuslupa voitaisiin myöntää, tulee työn olla epäsäännöllistä, ja epäsäännöllisyyden tulee johtaa siihen, että työvuoroluettelon laatiminen on erittäin vaikeaa. Työnantaja on perustellut hakeustaan logistiikan osalta pääasiassa asiakaslähtöisillä äkillisillä muutoksilla. Aiemmassa ratkaisukäytännössä on katsottu, että asiakkaasta johtuvista syistä tapahtuva työn määrän vaihtelevuus ei sinällään ole vielä peruste poikkeuslupan myöntämiseen. Työneuvosto on esimerkiksi ratkaisussaan 19/2011 todennut, että muun muassa tilausten lyhyet toimitusajat ja tilauksiin tulevat muutokset samoin kuin Suomessa tavanomaisina pidettävät säätilojen muutokset ovat yleensä normaaleja yrittäjäriskiin kuuluvia tekijöitä, joista palveluja tarjoava työnantaja kantaa vastuun. Samaa perustelua työneuvosto käytti jo aiemmissa ratkaisuissaan 12-13/2011, jotka työtuomioistuin osaltaan vahvisti päätöksissään TT:2012-16 ja TT:2012-17.

Työsuojeluviranomainen on lisäksi aiemmissa ratkaisuissaan katsonut, että vaikka yritys toimittaisi sellaista tuotetta tai tavaraa, joka on altis säätilojen muutoksille, tai tulee toimittaa asiakkaalle tietyssä ajassa, ei vastuuta siltikään voida siirtää työntekijän kannettavaksi. Kyseessä on yrityksen ja asiakkaan välinen sopimus, eikä sen ehdot tai velvoitteet voi johtaa siihen,

17.12.2024

että työntekijän ajankäytön suunnittelua sekä työn ja vapaa-ajan erottamista toisistaan vaikeutetaan kohtuuttomasti.

Työnantaja perustelee työvuoroluettelon vapautuksen tarvetta myös sellaisilla seikoilla, joihin työsuojeluviranomainen katsoo, ettei heittomiehen käyttö käytännössä sovellu. Lähiliikenteen aikataulut ovat äärimmäisen tiukkoja, eivätkä junat voi odottaa useita tunteja heittomiehen saapumista. Suullisen käsittelyn perusteella työsuojeluviranomaiselle jäi myös näkemys, että jos laite/ratarikosta tai sääolosuhteiden johdosta juna jää matkan varrelle, ei kuljettaja joudu lähtökohtaisesti odottamaan paikallaan sitä, että heittovuorossa olevalle työntekijälle ilmoitetaan työvuorosta klo 17, ja hän tulee paikalle aikaisintaan klo 00. Niitä työnantajan mainitsemia sensitiivisiä tietoja, joita ei ole hakemusprosessissa voitu työsuojeluviranomaiselle avata, ei voida ottaa päätöksen perusteluissa huomioon.

Työsuojeluviranomainen ymmärtää työnantajan hakemuksessa sekä lisäselvityksessä ilmoitetut muutokset suunniteluissa vuoroissa, mutta katsoo, etteivät tämänkaltaiset muutokset tee työn luonteesta kokonaisuudessaan epäsäännöllistä. Työsuojeluviranomainen ottaa harkinnassaan huomioon, että heittomiesjärjestelmä on ollut käytössä vuosikymmeniä. Kyseessä on siis työnantajan näkemyksen mukaan hyväksi ja toimivaksi todettu malli paikata poissaoloja sekä asiakastarpeista johtuvia muutoksia ja näin sujuvoittaa liikennettä. Työntekijöille ei työsuojeluviranomaisen näkemyksen mukaan ole siis edes yritetty laatia työvuoroluetteloa vuosikymmeniin. Työsuojeluviranomainen ymmärtää, että muutos toimivasta ja joustavasta mallista saattaa aiheuttaa ainakin aluksi haasteita, mutta ei silti ole osoitettu, että työvuoroluettelon laatiminen olisi käytännössä työaikalain tarkoittamalla tavalla erittäin vaikeaa.

Työsuojeluviranomainen on ottanut myös huomioon, että työnantajalla on mahdollisuus muuttaa jo annettua työvuoroluetteloa. Veturimiestehtäviä rautatieliikenteessä koskevan työehtosopimuksen mukaan painava syy työvuoron muuttamiselle tai jopa koko työvuoron tai junan tilapäiselle peruuttamiselle voi syntyä juna- tai ratavauriosta, veturi- tai turvalaitteivasta, rata- tai turvalaitetöistä tai asiakkaasta johtuvasta ennakoimattomasta tai äkillisestä liikennetilanteesta tai kuljetusmäärien muutoksesta. Työsuojeluviranomainen katsoo, että kyseinen kirjaus kattaa lähes kaikki työnantajan mainitsemat seikat, jotka saattavat aiheuttaa epäsäännöllisyyttä toiminnassa. Lisäksi työnantajan on mahdollista saada joustoja jo nyt käytössä olevan työaikapankin myötä, ja työsuojeluviranomaisen käsityksen mukaan myös käytössä oleva tallivara mahdollistaa äkillisiin tilanteisiin reagoimisen.

Työsuojeluviranomainen näkee oikeaksi hylätä työnantajan toimittaman poikkeuslupahakemuksen.

Kuuleminen

Päälouottamusmies Niko-Petteri Koski on toimittanut kirjallisen vastineen työnantajan hakemukseen, sekä lisäselvitykseen. Koski ei puolla työnantajan hakemusta.

17.12.2024

Suullisessa kuulemisessa mukana olivat lisäksi henkilöstön edustajista Ville Pesonen, Jari Sarlin, Sami Hietala ja Antti Hyttinen.

Muutoksenhaku	Tähän päätökseen voi hakea muutosta vaatimalla oikaisua työneuvostolta. Päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta.
Lainkohdat	Laki työneuvostosta ja eräistä työsuojelun poikkeusluvista (400/2004) 9–10 § Työaikalaki (872/2019) 39 §
Lisätietoja	Tarkastaja Sini Tupala sini.tupala@avi.fi puh. 029 501 8045
Esittelijä	Tarkastaja Sini Tupala
Ratkaisija	Lakimies Aki Eriksson
Liite	Oikaisuvaatimusosoitus
Jakelu	Työnantaja Pääluottamusmies
Nähtävänäpito	Jäljennös päätöksestä on pidettävä työntekijöiden nähtävillä.

OIKAISUVAATIMUSOSOITUS

Tähän päätökseen tyytymätön voi vaatia oikaisua työneuvostolta, mutta päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisesti. Oikeus oikaisuvaatimuksen tekemiseen on poikkeusluvan hakijalla ja sillä, jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa. Tähän on lisäksi oikeus työntekijöiden edustajilla ja työntekijöillä, joita on kuultu tai joita olisi pitänyt kuulla ennen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueen poikkeuslupa-asiassa tekemää ratkaisua. Työntekijöiden edustajia, joilla on tämä oikeus vaatia oikaisua, ovat luottamusmies tai luottamusvaltuutettu sekä toissijaisesti työsuojeluvaltuutettu. Jollei työpaikalla ole tällaisia työntekijöiden edustajia, on oikaisuvaatimusoikeus työntekijällä, jota päätös koskee.

Määräaika oikaisuvaatimuksen tekemiseen on kolmekymmentä (30) päivää siitä päivästä, kun poikkeusluvan hakija on saanut päätöksestä tiedon, ja muiden oikaisuvaatimusten tekijöiden osalta siitä päivästä, kun päätös tai sen jäljennös on pantu nähtäväksi työpaikalle, tätä päivää määräaikaan lukematta. Jos määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, lauantai, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, jouluaatto tai juhannusaatto, oikaisuvaatimusaika jatkuu vielä seuraavana arkipäivänä. Oikaisuvaatimuskirjelmän voi toimittaa työneuvostoon henkilökohtaisesti, asiamiestä käyttäen, lähetin välityksellä tai postitse taikka telekopiona. Oikaisuvaatimuskirjelmä on lähetettävä niin ajoissa, että se ehtii saapua perille mainitun määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä. Lähettäminen tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Työneuvoston yhteystiedot ovat:

Työneuvosto
PL 32
00023 Valtioneuvosto
puh: 09 645 593
faksi: 09 645 597
sähköposti: tyoneuvosto@ gov.fi

Asiakirjojen toimittaminen henkilökohtaisesti: Ritarikatu 2 B, Helsinki (klo 8.00–16.15).
Mahdollisesta käynnistä tulee sopia soittamalla.

Oikaisuvaatimuskirjelmä on oikaisua vaativan tai, jollei hän itse ole sitä laatinut, sen laatijan allekirjoitettava. Siinä on mainittava oikaisua vaativan nimi sekä hänen laillisen edustajan tai asiamiehensä taikka avustajansa yhteystiedot sekä postiosoite. Myös mahdollinen muu osoite, johon asiaa koskevat, kehotukset, kutsut ja ilmoitukset voidaan oikaisua vaativalle lähettää, on ilmoitettava. Oikaisuvaatimuskirjelmään on liitettävä: tämä päätös, johon muutosta haetaan, asiamiehen valtakirja sekä ne asiakirjat, joihin oikaisua vaativa haluaa nojautua vaatimuksensa tueksi ja joita ei ole esitetty aikaisemmin.

Poikkeuslupia koskevat päätökset annetaan asianosaisille maksutta.

Tämä asiakirja LSAVI/19134/2024 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LSAVI/19134/2024 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Eriksson Aki 17.12.2024 16:07

Esittelijä Tupala Sini 17.12.2024 15:30